

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 410/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], obaja zastúpení JUDr. Martinom Ribárom, advokátom, Ševčenkova 1051/1, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 15 Co 228/2016-247 z 8. novembra 2017 a proti rozsudku Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 18 C 41/2013 z 19. februára 2016 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 30. júla 2019 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietajú porušenie svojich práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 Co 228/2016-247 z 8. novembra 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 18 C 41/2013 z 19. februára 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“). Vo svojej ústavnej sťažnosti navrhujú napadnutý rozsudok krajského súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, uložiť krajskému súdu povinnosť uhradiť im trovy konania a domáhajú sa zaplatenia finančného zadosťučinenia 1 500 eur.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa ako žalobcovia domáhali na okresnom súde zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k pozemkom takým spôsobom, že predmetné pozemky budú prikázané do ich výlučného vlastníctva za primeranú

náhradu, a okresný súd napadnutým rozsudkom okresného súdu žalobu sťažovateľov zamietol z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré bránia vyhovieť žalobe sťažovateľov a ktoré spočívajú v tom, že v prípade, ak by okresný súd prikázal predmetné pozemky do výlučného vlastníctva sťažovateľov, tak by žalovaná strana nemohla riadnym spôsobom užívať iné svoje pozemky, stratila by prístupovú cestu k verejnej komunikácii a takýmto rozhodnutím by mohlo dôjsť k vyvolaniu ďalších sporov medzi účastníkmi konania, resp. tretími osobami, ktorými by sa riešili prístupové cesty. Krajský súd napadnutým rozsudkom krajského súdu napadnutý rozsudok okresného súdu vo výrokoch vo veci potvrdil, pretože dospel k záveru, že okresný súd vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu a napadnutý rozsudok okresného súdu je správny. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie (ďalej len „dovolanie“), ktoré odôvodnili s poukazom na § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a namietali, že krajský súd ani okresný súd nevykonali žiadne dokazovanie na otázku možnosti prístupu k predmetným pozemkom. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací v uznesení najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 201/2018 z 30. apríla 2019 zistil, že dovolanie bolo podané v súlade s príslušnými ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ale dovolanie ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP, keďže nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého z dôkazov nie je dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania).

3. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku okresného súdu vyplýva, že sťažovatelia sa ako navrhovatelia domáhali na okresnom súde zrušenia vyporiadania podielového spoluvlastníctva k pozemkom, a to takým spôsobom, aby predmetné pozemky okresný súd prikázal do výlučného vlastníctva sťažovateľov a sťažovatelia by vyplatili primeranú náhradu odporkyňi. Okresný súd zamietol návrh sťažovateľov podľa § 142 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), podľa ktorého *„Z dôvodov hodných osobitného zreteľa súd nezruší a nevyporiada spoluvlastníctvo prikázaním veci za náhradu alebo predajom veci a rozdelením výťažku.“*, pričom za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval okresný súd to, že predmetné pozemky nie sú reálne deliteľné a v prípade prikázania predmetných pozemkov sťažovateľom by odporkyňa stratila jedinú prístupovú cestu k verejnej komunikácii a nemohla by tak riadne užívať svoje pozemky a okresný súd by vyhovením návrhu sťažovateľov mohol vyvolať ďalšie spory medzi účastníkmi konania a inými stranami. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že napadnutý rozsudok okresného súdu je správny, že okresný súd v prvostupňovom konaní vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu a že krajský súd sa stotožnil so závermi a zisteniami okresného súdu. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd sa vysporiadal s odvolacími námietkami sťažovateľov (povinnosť súdu vychádzať zo záverov stanoviska obce ako stavebného úradu, rozsah užívania predmetných pozemkov, zohľadnenie finančných nákladov na vybudovanie novej prístupovej cesty).

II. Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia vidia porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie v tom, že okresný súd v konaní predchádzajúcom napadnutému rozsudku okresného súdu nedostatočne skúmal možnosti prístupu k pozemkom odporkyne, že krajský súd nedostatočne odôvodnil svoj právny záver o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa a že krajský súd sa v napadnutom rozsudku krajského súdu nijako nevysporiadal s ochotou sťažovateľov uhradiť finančné náklady na stavbu novej prístupovej cesty, so stanoviskom stavebného úradu a s účelovým prevodom vedľajších pozemkov odporkyne na dcéru odporkyne. Podľa sťažovateľov sa ani okresný súd, ani krajský súd nezaoberali dostatočným spôsobom s kritériami dôvodov hodných osobitného zreteľa, ako je stav odkázanosti odporkyne, možnosť odporkyne uspokojovať svoje potreby inde, vek odporkyne a ako sú osobné väzby odporkyne na predmetné pozemky. Sťažovatelia vidia porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie v tom, že ani okresný súd v napadnutom rozsudku okresného súdu ani krajský súd v napadnutom rozsudku krajského súdu riadne a presvedčivo neodôvodnili aplikáciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto sú napadnuté rozsudky arbitrárne. Podľa sťažovateľov porušením procesného práva na súdnu ochranu zo strany okresného súdu a krajského súdu došlo aj k porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Sťažovatelia pred ústavným súdom namietajú porušenie svojich práv napadnutým rozsudkom okresného súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom okresného súdu

6. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

7. Právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je v zmysle princípu subsidiarity daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 6/04, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

8. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti napadnutému rozsudku okresného súdu mali sťažovatelia možnosť podať odvolanie, čo aj využili a o tomto odvolaní bolo rozhodnuté napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorého právomoc tak predchádzala právomoci ústavného súdu.

9. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom krajského súdu

10. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia namietajú právny záver krajského súdu spočívajúci v tom, že za dôvody hodné osobitného zreteľa ako predpokladu nezrušenia a nevyporiadania spoluvlastníctva k pozemkom prikázaním týchto pozemkov za náhradu podľa § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka možno považovať to, že predmetné pozemky nie sú reálne deliteľné a v prípade prikázania predmetných pozemkov žalobcom by žalovaná stratila jedinú prístupovú cestu k verejnej komunikácii a nemohla by tak riadne užívať svoje pozemky a všeobecný súd by tak vyhovením návrhu žalobcov mohol vyvolať ďalšie spory medzi sporovými stranami. Ústavný súd pripomína, že je inštitucionálnym mechanizmom, ktorý svojou povahou *ultima ratio* nasleduje v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (III. ÚS 149/04), pričom skutkové a právne závery všeobecných súdov môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by všeobecným súdom vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04). Úlohou ústavného súdu je preto aj napriek odmietnutiu dovolania najvyšším súdom vzhľadom na včas podanú sťažnosť sťažovateľa (v zmysle § 124 zákona o ústavnom súde) presvedčiť sa, či napadnutý rozsudok krajského súdu je založený na rozumných a ústavne konformných dôvodoch a či právne závery v uvedené v napadnutom rozsudku krajského súdu nemajú za následok neprimeraný zásah do ústavných práv sťažovateľov.

11. Vzhľadom na to, že § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka nevysvetľuje, čo treba rozumieť pod dôvodmi hodnými osobitného zreteľa, je na všeobecných súdoch, aby v konaniach, predmetom ktorých je zrušenie spoluvlastníckeho podielu k pozemkom, v nadväznosti na vykonané dokazovanie sami zistili a vyhodnotili existenciu takých závažných okolností, ktoré by umožnili všeobecnému súdu rozhodnúť tak, že návrh na zrušenie spoluvlastníckeho podielu k pozemku je potrebné zamietnuť a spoluvlastníctvo k spoločnému pozemku je potrebné naďalej zachovať. V prípade zistenia takýchto dôvodov hodných osobitného zreteľa je nevyhnutné, aby ich existenciu všeobecné súdy vo svojich rozhodnutiach riadne vysvetlili, a to v nadväznosti na výsledky vykonaného dokazovania. Právny výklad spočívajúci v tom, že okolnosti prípadu uvedené v napadnutom rozsudku krajského súdu, ako je skutočnosť, že predmetné pozemky nie sú reálne deliteľné, skutočnosť, že prikázaním predmetných pozemkov jednej sporovej strane by druhá sporová strana stratila prístup k verejnej komunikácii, a skutočnosť, že vyhovením návrhu jednej sporovej strany by mohlo dôjsť k vyvolaniu ďalších súvisiacich súdnych sporov, predstavujú dôvody hodné osobitného zreteľa, je dostatočne presvedčivý a ústavnému súdu sa nejaví ako zjavne odporujúci účelu uvedenia dôvodov hodných osobitného zreteľa v § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Z bodu 26 odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd sa stotožňuje so závermi okresného súdu, ktoré sú v súvislosti

s existenciou dôvodov hodných osobitných zreteľa uvedené v bode 6 odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu (nemožnosť rozdelenia predmetných pozemkov, ktorá nebola spochybňovaná účastníkmi konania a ktorá vyplývala zo znaleckého dokazovania, neexistencia užívacieho práva žalovanej k iným pozemkom, ktoré by mohli slúžiť ako prístupová cesta, predpoklad vzniku nákladov na vybudovanie novej prístupovej cesty vyplývajúca zo znaleckého dokazovania, predpoklad vzniku ďalších súdnych sporov vzhľadom na to, že by žalovaná stratila prístup k svojim pozemkom). Z bodu 27 odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd sa vysporiadal s námietkou sťažovateľov uvedenou v ich odvolaní proti napadnutému rozsudku okresného súdu, čo sa týka povinnosti súdu vychádzať zo stanoviska obce ako stavebného úradu, a s potrebou vypočítať predstaviteľa stavebného úradu. Z bodu 28 odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, čo pre krajský súd predstavuje jedinečnosť prípadu (realizácia vlastníckeho práva žalovanej využívaním predmetných pozemkov ako prístupovej cesty, vek žalovanej, náklady na vybudovanie novej prístupovej cesty). Z týchto dôvodov ústavný súd nepovažuje právne závery krajského súdu uvedené v napadnutom rozsudku krajského súdu za prejav ústavne neakceptovateľnej svojvôle alebo za nedostatočne odôvodnené, a preto napadnutým rozsudkom krajského súdu nemohlo dôjsť k neprimeranému zásahu do ústavných práv sťažovateľov.

12. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že v prípadoch, ak dôvody uvádzané navrhovateľom, prípadne sťažovateľom v návrhu nesignalizujú možný nesúlad namietanej právnej úpravy, resp. namietaného porušenia základného práva sťažovateľa, ústavný súd návrhy, resp. sťažnosti odmieta z dôvodu ich zjavnej neopodstatnenosti (I. ÚS 4/00, III. ÚS 63/00, PL. ÚS 15/08, IV. ÚS 16/08, II. ÚS 282/09, II. ÚS 193/2012, PL. ÚS 28/2015).

13. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

14. Ústavná sťažnosť sťažovateľov bola vo všetkých jej častiach pri predbežnom prerokovaní odmietnutá, a preto ústavný súd už o ďalších návrhoch sťažovateľov nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu